

הסיפור
שליסיפור מעורר השראה
לשולחן השבתניגון אחד -
בחמש עשרה שפות

הרב יוסף מינקוביץ

בשנת תשי"ג (1953), מרבית חסידי חב"ד בצפון אמריקה התגוררו בברוקלין; אך לא בשכונת קראון הייטס, אלא בשכונת בראונזוויל הסמוכה. באותה תקופה משפחתי עברה לשם מפרזי, שבה נולדתי אחרי מלחמת העולם השנייה.

בשבתות היינו צועדים מרחק של כמחצית השעה כדי להיות במחיצת הרבי בתפילה ובהתוועדויות. באותם ימים, ההתוועדויות היו קצרות, פחות משעתיים, והן התקיימו בבית המדרש הקטן שבקומת הכניסה של בניין 770.

הבימה שעליה ישב הרבי במהלך ההתוועדויות לא הייתה אלא פלטת עץ שהייתה מונחת על כמה ארגזי חלב, בצמוד לקיר הדרומי של החדר. לפני הרבי ניצבו שני טורים של שני שולחנות, שסביבם ישבו כארבעים איש, וכל האחרים עמדו סביב; בסך הכול נדחסו לתוך החדר כמאה וחמישים איש.

בצד השני של החדר, מול הבימה של הרבי, ניצב שולחן שעליו עמדו כל הילדים מתחת לגיל מצוות. לא הבנו הרבה ממה שהרבי דיבר, אך יכולנו לראות את הרבי, וכך להיות שותפים לאירוע.

שלא כמו המבוגרים, שזכו להיכנס אל הרבי ליחידות לכבוד יום הולדתם, לילדים לא הייתה אפשרות להיכנס ליחידות. אך פעם בשנה, בהתוועדות שלפני יום ההולדת, יכולנו לפלס את דרכנו בין הקהל, לעלות לבימה שעליה ישב הרבי, ולומר לו, "ביום חמישי הקרוב יחול יום הולדתי".

הרבי היה מברך את הילד ואומר "לחיים". העניין לא ארך זמן רב, אך לכל ילד התאפשר לחוות רגע מיוחד משלו עם הרבי.

בניגוד לשנים המאוחרות יותר, בהתוועדויות ההן הייתה אווירה של קירבה. הרבי היה פונה למישהו ואומר, "נולדה לך בת - אמור 'לחיים!'!", "עברת דירה - אמור 'לחיים!'!", ואחר כך הרבי היה מברכו.

לקראת סיום ההתוועדות, כשהרבי התכוון לצאת, הילדים היו רצים החוצה, ונעמדים בחצי מעגל לפני הכניסה לחדר הרבי, כשהם שרים בקול את הניגון האחרון שהושר בהתוועדות.

כשהרבי התקרב, הוא היה מניף בידו לעידוד השירה, והיה מתעכב לידינו כמה רגעים לפני שנכנס לחדרו. הייתה זו מעין התוועדות פרטית משלנו, בזעיר אנפין!

במשך הזמן מספר המשתתפים הלך וגדל, והחדר נהיה צר מלהכיל את הקהל הרב. ההתוועדויות עברו לחצר של 770, עד שבשנת תשכ"א (1960) הרחיבו את הבניין.

בסיום אחת ההתוועדויות ביום קיצי חם בתחילת שנות תש"כ (1960), אני ואימי צעדנו יחד הביתה מ-770. במעלה שדרת קינגסטון, ראינו את אמו של הרבי, הרבנית חנה שניאורסאהן, עומדת בפנינת רחוב פרזידנט. "שבת שלום", בירכה אותה אימי לשלום.

"האם מיזוג האוויר פעל היום ב-770? היה חם בפנים?", שאלה הרבנית חנה. עם הרחבת בית הכנסת, הותקנה בו מערכת מיזוג אוויר, אך זו לא תמיד פעלה בצורה תקינה.

"הרגיש בסדר", השיבה אימי.

"את יודעת למה אני שואלת", הוסיפה הרבנית חנה. "יש

<<

מיזם מיוחד לשימור זיכרונות ועדויות על חייו ופועלו של הרבי מליובאוויטש. סיפור זה הוא אחד מני רבים שתועדו על ידינו בראיונות וידאו לאורך השנים. נכון להיום, מצויות בידינו מעל 1700 עדויות מכלי ראשון. אף שהשתדלנו כמיטב יכולתנו לאמת כל פרט, תוכנם של הסיפורים משקף את דברי הרבי כפי שאלו הובנו בשעתו על ידי השומעים והשתמרו בזיכרונם.

לי שם קרוב משפחה". היא חייכה בשעה שאמרה זאת; תמיד היה לה חוש הומור משובח.

היו זמנים, שלא במהלך ההתוועדויות, שבהם הרבי התייחס לילדים. באחת השבתות, כשהרבי יצא מבית הכנסת שבחצר, הוא הבחין בי ובחבר עסוקים בבניית "פירמידה" מכיסאות מתקפלים, על שביל הגישה שהוביל לחצר.

"אתם נמצאים מחוץ לעירוב", העיר לנו הרבי. היינו כבני שמונה. רצתי מיד אל אבי כדי לשאול מהו עירוב. התברר שנמתח חוט מעל הכניסה לחצר כדי לאפשר טלטול בשבת בתוך אותו שטח - ואנחנו יצאנו מחוץ לתחום העירוב.

בשנת תשי"ז (1956) הייתה לנו עוד חוויה מעניינת שקשורה להתוועדות של הרבי. באותם ימים היה חסיד בשם הרב אוריאל צימר. הוא היה יהודי ממוצא הונגרי, אדם מאוד אינטליגנטי וסופר פורה, שהחזיק בעמדות די קיצוניות ביחס לכמה מהסוגיות בענייני דת שעמדו אז על הפרק. אף שבמקורו השתייך לקהילה חסידית אחרת, הוא התקרב מאוד לרבי, ואפילו סייע בכתיבת שני הכרכים הראשונים בסדרת ספרי "לקוטי שיחות" - אוסף שיחותיו המוגהות של הרבי.

באותה שנה חל שמחת תורה ביום שישי. מסיבה זו, ההתוועדות המסורתית של שמחת תורה - שבדרך כלל ארכה שעות רבות - הייתה די קצרה. בעקבות כך, נערכו למחרת שתי התוועדויות: אחת בשעות הצהריים המוקדמות, כרגיל בכל שבת מברכים, והתוועדות נוספת שנערכה בשעה מאוחרת יותר, כהשלמה לשמחת תורה, וזו נמשכה שעות ארוכות אל תוך הלילה, עד לשעות הבוקר המוקדמות.

מוקדם יותר באותה שבת, ניגש הרב חדקוב, מזכירו הראשי של הרבי, לרב אוריאל צימר, ובפיו בקשה: כמה שבועות קודם לכן, אחרי שחזרו ממחנה הקיץ "גן ישראל" שנוסד זה לא כבר, נכנסו החניכים ל-770 כדי להתפלל תפילת מנחה עם הרבי. באותה הזדמנות, הרבי שמע אותם שרים ניגון שהם למדו במחנה, וכעת הוא מעוניין שהם ישירו אותו בהתוועדות שתיערך באותה שבת לפנות ערב.

במקורו זהו ניגון ירושלמי, המבוסס על פיוט בתפילת שחרית של שבתות וחגים, "האדרת והאמונה". מוביל השירה שר בקול את ביטויי השבח שבכל שורה - המסודרים על פי סדר הא' ב' - ואז מוסיף ושואל (במקור ביידיש): "למי ולמי?" במענה לכך עונה לו הקהל בלשון התפילה: "לחי עולמים!", ומוסיף את המילים "מי הוא זה, ואיזה הוא? זה אילי ואנוהו!" במחנה הקיץ למדו הילדים לשיר את החלק של "למי ולמי?" בפזמון החוזר - בעברית ובאנגלית, בנוסף למקור היידי. כעת, רצה הרבי שהרב צימר יוביל את השירה בכל השפות שהוא מכיר - והיו כמה וכמה כאלו, שכן הוא היה בקי בשפות, ואף עבד כמתרגם באו"ם.

וכך, באותו מוצאי שבת, הוביל הרב אוריאל צימר את הילדים בשירת ניגון זה בצרפתית, רוסית, גרמנית, ספרדית,

פורטוגזית, צ'כית, פולנית, ערבית, טורקית, איטלקית, הולנדית, הונגרית - בנוסף לשלוש השפות שהילדים כבר הכירו, וייתכן שהיו עוד כמה. נכחנו שם כחמישה עשר ילדים, והיינו המקהלה ששרה את הפזמון החוזר בעברית במענה לכל השפות הללו. הרבי שר יחד איתנו, כשכל העת הוא הניף את ידיו לעידוד השירה. אחר כך ביקש הרבי מהחסיד הישיש ר' זלמן דוכמן, לומר את פסוקי "המלאך הגואל" - ברכת יעקב אבינו לנכדיו, ואף שלח עוגה משולחנה כדי לחלקה בין הילדים.

זהו זיכרון שלעולם לא אוכל לשכוח!

כפי שמתועד בתמלול של אותה התוועדות, הרבי הקדיש לאחר מכן כמה מילים לילדים. הוא הזכיר שמקור המילים "זה אילי ואנוהו" הוא מפסוקי שירת הים, אותה נשאו משה ובני ישראל אחרי נס קריעת ים סוף. חז"ל אומרים שבשעת מעשה היה "כל אחד ואחד מראה באצבעו ואומר, 'זה אילי ואנוהו'", אך היו אלה הילדים ש"הכירוהו תחילה". "כשם שביציאת מצרים", הוסיף הרבי, "הילדים שנולדו בשעבוד מצרים 'הכירוהו תחילה', כך יהיה גם בגאולה העתידה, שהילדים שנולדו בקושי הגלות המרה, בתכלית החושך... הנה אצלם דווקא יהיה 'הכירוהו תחילה'".

לסיום אמר הרבי, "בזמן שישנם ריבוי העלמות והסתרים, אין הם מתפעלים... מילדים אלו יגדל דור הגאולה!"

הרב יוסף מינקוביץ משמש כמנהל בית הספר לבנות "בית רבקה" בעיר מונטריאול, קנדה, בה הוא גר משנת תשל"ג (1973). הוא רואיין בחודש שבט בשנים תשע"א (2011) ותש"פ (2020).

לזכות אבינו היקר הרב יעקב של מינסקי ולעילוי נשמת אמנו היקרה מרת שיינא באשע בתיה ע"ה הוקדש ע"י בנם ר' שניאור ויזכב שיחיו מינסקי

השבוע לפני:

◀ תשל"ז (1976) — בהמשך למפגש מרגש של הסופר מר נתן ילין-מור עם הרבי בעת חלוקת "כוס של ברכה" במוצאי ראש השנה, שלח הלה לרבי את ספרו על תנועת הלח"י. ילין מור שימש בעברו אחד מראשי התנועה, ואף נשפט למאסר ממושך על פעילותו זו, אך בינתיים אימץ השקפות שמאל קיצוניות. בתגובה כתב הרבי למר ילין-מור מכתב ארוך בו הוא מאשר את קבלת הספר ותובע ממנו לשוב ולפעול מעשית למען עם ישראל, ולא להסתפק רק בהגות ובכתיבה. למרות שלא בהכרח "האידיאלים של שנינו שווים במאה אחוז", כותב לו הרבי, "תקוותי חזקה אשר בנקודה הפנימית - זאת אומרת שארץ ישראל הקדושה היא נחלת עולם של עם ישראל קדוש - דעתנו זהה, על פי מה ששמעתי בנוגע למר וחבריו..." ולאור זאת בא אליו הרבי בתביעה: "אם בימים ההם היה מר איש המעשה ולא חסך אף יגיעה והשתדלות... האמנם לדעתו דווקא עכשיו הזמן שיסתפק בכתיבה?" כ"ח בתשרי